

ЗАХИСТ АВТОРСЬКИХ ПРАВ НА КОМП'ЮТЕРНІ ПРОГРАМИ

Дуже важко уявити сучасне життя без провідних інформаційних технологій, які все більше охоплюють наше життя. Сьогодні за яку б роботу ми не бралися, ми завжди звертаємось до комп'ютера по допомогу – чи то знайти якусь інформацію у всесвітній мережі Інтернет, чи то підготувати документ чи проект, або ж написати цілу комп'ютерну програму. Комп'ютерні програми – це цілий світ різноманітних можливостей. За допомогою комп'ютерних програм ми маємо доступ до індустрії науки, техніки, розваг, бізнесу, освіти, відпочинку тощо. Через таку всесвітню популярність комп'ютерні програми як результат інтелектуальної праці людини потребують дієвого та ефективного правового захисту від незаконних дій стосовно них.

В чинному законодавстві України комп'ютерні програми відносяться до об'єктів авторського права. Відносини стосовно них регулюються різноманітними нормативно-правовими актами, і не лише українськими, але й міжнародними. Так, наприклад, згідно ст.2 Бернської конвенції про охорону літературних і художніх творів (від 24 липня 1971 року із змінами від 2 жовтня 1979 року), комп'ютерні програми відносяться до категорії об'єктів, що охороняються саме як літературні твори. Окрім Бернської конвенції, авторське право на комп'ютерну програму може захищатися патентним правом. Як приклад можна навести Сполучені штати Америки. Там, відповідно до §101 Глави 10 Патентного закону США (ThepatentlawofUSA) комп'ютерна програма є своєрідним винаходом, який відповідає вимогам патентоздатності (несе в собі новизну, корисний технологічний процес, винахідницький рівень) і захищається цим законом [1].

В Україні основним нормативно-правовим актом щодо охорони комп'ютерних програм і баз даних є Закон України «Про авторське право і

суміжні права», прийнятий 23.12.1993 № 3792-ХІІ, де в ст. 1 Законодавець дає наступне визначення комп'ютерної програми: «комп'ютерна програма - набір інструкцій у вигляді слів, цифр, кодів, схем, символів чи у будь-якому іншому вигляді, виражених у формі, придатній для зчитування комп'ютером, які приводять його у дію для досягнення певної мети або результату (це поняття охоплює як операційну систему, так і прикладну програму, виражені у вихідному або об'єктному кодах)» Авторське право на комп'ютерну програму виникає з моменту її фактичного створення. Дмитришин В.С. визначає автора твору так: «за відсутності доказів іншого, автором вважається фізична особа(особи), зазначена звичайним способом як автор на оригіналі або примірнику твору»[2, с.66]. Також суб'єктами авторського права на комп'ютерну програму можуть бути фізичні і юридичні особи, які набули це право відповідно до Закону або договору.

В Цивільному кодексі України в ст. 441, визначені наступні майнові права інтелектуальної власності на комп'ютерну програму: право на опублікування; право відтворення в будь-який спосіб і в будь-якій формі; переклад, переробка; включення до збірників, баз даних; продаж, передання в найм; імпорт примірників, примірників перекладів, переробок тощо [3]. Також виключне право дозволу використання твору іншими особами та право перешкоджати незаконному використанню твору, а також забороняти дії такого роду.

Розпорядження майновими правами на комп'ютерну програму повинно здійснюватись на підставі ліцензії, ліцензійного договору, договору про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності і інших відповідних договорів. Всі вищезазначені договори мають укладатися у письмовій формі. Недотримання письмової форми тягне за собою недійсність договору.

Відповідно до вимог законодавства комп'ютерні програми повинні використовуватись виключно в тій формі та в обсязі, що зазначені в ліцензії або договорі.

Найпоширенішими видами порушень авторських прав стосовно комп'ютерних програм на мою думку є такі:

- піратство в сфері авторського права (тиражування, копіювання, відтворення, ввезення на територію України і вивезення з неї протиправним шляхом контрафактних примірників комп'ютерних програм;
- вчинення будь-яких дій, що порушують майнові і особисті немайнові права суб'єктів авторського права;
- плагіат повний або частковий;
- використання неліцензійного програмного забезпечення і таке інше.

За ці та інші порушення прав інтелектуальної власності правопорушники можуть нести: цивільно-правову відповідальність; адміністративну; і кримінальну відповідальність.

З огляду на вищезказане, можна зробити висновок, що українське законодавство щодо охорони прав інтелектуальної власності на комп'ютерні програми потребує деякого реформування. Насамперед, потрібно збільшити рівень кримінальної, адміністративної і цивільної відповідальності за порушення авторських прав; зробити контроль за опублікуванням об'єктів прав інтелектуальної власності в мережі Інтернет більш жорстким і прискіпливим, а саме заборонити опублікування неліцензійного програмного забезпечення і незаконних копій програм; розробити спеціальний Закон України «Про охорону і захист прав на комп'ютерні програми і бази даних».

Використана література:

1. <http://www.law.cornell.edu/patent/patent.overview.html>
2. Дмитришин В.С. Інтелектуальна власність на програмне забезпечення в Україні – К.: Вірлен, 2005 – 304 с.
3. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV// Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, NN 40-44, ст.356